

Sygn. akt: WZ 15/16

POSTANOWIENIE

Dnia 29 września 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Tomczyk

Protokolant Marcin Szlaga

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej ppłk. Macieja Nowaka,
w sprawie z wniosku Ministra Sprawiedliwości o uznanie za nieważny wyroku
Wojskowego Sądu Rejonowego w G. z dnia 31 października 1946 r. (sygn. akt Sr
.../46) dot. S. K., po rozpoznaniu w Izbie Wojskowej na posiedzeniu w dniu 29
września 2016 r. zażalenia G. S. - wnuczki S. K. na postanowienie Wojskowego
Sądu Okręgowego w P. z dnia 8 grudnia 2011 r., sygn. akt Ko .../11, po
wysłuchaniu wniosku Prokuratora popierającego zażalenie

p o s t a n o w i ł

**uchylić zaskarżone postanowienie w całości i przekazać
sprawę Wojskowemu Sądowi Okręgowemu w P. do ponownego
rozpoznania.**

UZASADNIENIE

W dniu 18 sierpnia 2011 r. Minister Sprawiedliwości skierował do
Wojskowego Sądu Okręgowego w P. wniosek, w którym „na podstawie art. 3 ust. 1
i art. 2 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń
wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego
bytu Państwa Polskiego” wniósł o „unieważnienie wyroku b. Wojskowego Sądu
Rejonowego w G. z dnia 31.10.1946 r. (sygn. akt Sr .../46), na podstawie którego

Pan S. K. s. D. ur. 15.11.1904 r. został skazany za to, iż przynależał do nielegalnej organizacji oraz uchylił się od obowiązku wojskowego, na karę śmierci, albowiem przypisany w/w czyn był związany z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego”.

Postanowieniem z dnia 8 grudnia 2011 r. Wojskowy Sąd Okręgowy w P. „po rozpoznaniu (...) wniosku Ministra Sprawiedliwości o unieważnieniu wyroku wydanego w dniu 30 października 1946 r. (...) w stosunku do S. K. vel W., skazanego za przestępstwa z art. 118 § 2 w zw. z art. 115 KKWP, art. 86 § 2 KKWP, art. 27 KKWP w zw. z art. 1 § 2, § 3 Dekretu z dnia 16 listopada 1945 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa (Dz. U. Nr. 53, poz. 300), art. 27 KKWP w zw. z art. 259 k.k. z 1932 r. na karę łączną śmierci, pozbawienia praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, przepadek całego mienia (sygn. akt R .../46) (...) na mocy art. 1 ust. 1, ust. 3, art. 7, art. 13 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149 ze zm.) postanowił:

I. Stwierdzić nieważność wyroku z dnia 30 października 1946 r. b. Wojskowego Sądu Rejonowego w G. w części dotyczącej S. K. vel W. s. D. w zakresie skazania za przestępstwa z art. 118 § 2 KKWP w zw. z art. 115 KKWP (pkt 1a wyroku), art. 86 § 2 KKWP (punkt 1b wyroku), art. 27 KKWP w zw. z art. 259 k.k. z 1932 r. (pkt 1d).

II. Nie uwzględnić wniosku w zakresie stwierdzenia nieważności cyt. wyroku odnośnie skazania za przestępstwo z art. 27 KKWP w zw. z art. 1 § 2, § 3 powołanego Dekretu z dnia 16 listopada 1945 r. (pkt 1c wyroku).

III. Pozostawić bez rozpoznania wniosek odnośnie stwierdzenia nieważności orzeczenia w części uniewinniającej S. K. vel W. od popełnienia przestępstw z art. 27 KKWP w zw. z art. 225 § 1 k.k. (pkt I A wyroku), art. 1 § 3 cyt. Dekretu z dnia 16 sierpnia 1945 r., (pkt I B wyroku),

IV. koszty postępowania ponosi Skarb Państwa”.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd ten wskazał, że „wyrokiem nr .../46 b. Wojskowego Sądu Rejonowego w G. z dnia 30 października 1946 r. S. K. vel W. został uznany winnym” dopuszczenia się 5 przestępstw, cytując opis

poszczególnych czynów i wskazując ich kwalifikację prawną, po czym umieścić zapissek „- sygn. akt R .../46”.

Następnie wskazał kary wymierzone za poszczególne przestępstwa oraz karę łączną oraz zacytował pozostałe rozstrzygnięcia oraz przytoczył treść wniosku Ministra Sprawiedliwości, po czym podał powody rozstrzygnięcia.

Wobec niezaskarżenia tego postanowienia ani przez wnioskodawcę, ani przez prokuratora, stwierdzono jego prawomocność z dniem 24 grudnia 2011 r. Anulowano to stwierdzenie w dniu 3 czerwca 2016 r. „z uwagi na zażalenie G. S”.

G. S. wykazała, że jest wnuczką S. K. i po doręczeniu jej odpisu postanowienia z uzasadnieniem osobiście sporządziła zażalenie, prosząc o ponowne rozpoznanie sprawy. Z treści tego pisma, które nie zawiera zarzutów skierowanych wobec postanowienia Wojskowego Sądu Okręgowego w P. z dnia 8 grudnia 2011 r., wynika w sposób niebudzący wątpliwości, że wolą jej jest zakwestionowanie rozstrzygnięcia odmawiającego uznania za nieważny wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego w G. z dnia 30 października 1946 r. skazującego S. K. za przestępstwo z art. 27 KKWP w zw. z art. 1 § 2, § 3 Dekretu z dnia 16 listopada 1945 r. – podżegania „osk. osk. D., E. i J. oraz osobnika o nieustalonym nazwisku o pseudonimie <<W. >> do gwałtownego zamachu na osobę sekretarza PPR w O. ...”. Po przytoczeniu odnośnego fragmentu uzasadnienia zaskarżonego postanowienia stwierdziła, że „uzasadnienie to jest nie tylko niesprawiedliwie, ale pokazuje również, iż Sąd nie dołożył należytej staranności ani aby dogłębnie przeanalizować zachowany materiał archiwalny, ani aby zapoznać się z szeroką literaturą dotyczącą walki prowadzonej przez żołnierzy podziemia niepodległościowego, w poczet których S. K. i jego podwładni niewątpliwie się zaliczają”.

W dalszej części uzasadnienia zażalenia przedstawiła sylwetkę S. K. w kontekście jego służby i działalności, poczynsz od 1924 r. Wywiodła po tym, że zachowane materiały wskazują na brak bezpodstawnych i pochopnych decyzji S. K. w odniesieniu do ferowania wyroków śmierci, zaś likwidacja działacza PPR W. G. zapewne była podjęta w celu ochrony życia członków własnej organizacji.

Zauważyła również, że „Sąd Okręgowy w G., który rozpatrywał unieważnienie wyroku odnośnie Z. J. ps. << R.>> oraz J. D. ps. <<B.>>, którzy zostali oskarżeni o wykonanie wyroku na W. G. zostali ułaskawieni w całości”.

W konkluzji zażalenia stwierdziła, że jej „jedynym pragnieniem jest aby człowiek, którego miejsce pochówku nie jest znane, miał chociaż prawdziwy życiorys, zgodny z prawdą historyczną, dopięty na ostatni guzik, jak na żołnierza przystało”.

Do zażalenia skarżąca załączyła ekspertyzę historyczną sporządzoną przez prof. UG dr. hab. P. N. oraz list elektroniczny przesłany przez W. G.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Szczegółowe omówienie wniosku Ministra Sprawiedliwości, postanowienia Wojskowego Sądu Okręgowego w P. i jego uzasadnienia wskazuje na bardzo istotne różnice w odniesieniu do opisu wyroku jaki zapadł wobec S. K. Wniosek Ministra Sprawiedliwości dotyczył wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego w G. z dnia 31 października 1946 r. wydanego w sprawie o sygn. akt Sr .../46. Wojskowy Sąd Okręgowy w części wstępnej postanowienia z dnia 8 grudnia 2011 r. wskazał, że rozpoznał na posiedzeniu wniosek Ministra Sprawiedliwości o unieważnienie wyroku wydanego w dniu 30 października 1946 r. przez Wojskowy Sąd Rejonowy w G. w sprawie o sygn. akt R .../46, zaś w części merytorycznej rozstrzygnął w przedmiocie wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego w G. wydanego w dniu 30 października 1946 r., tym razem bez wskazywania sygnatury akt. Natomiast w uzasadnieniu postanowienia wskazał, że S. K. został skazany wyrokiem „nr .../46” Wojskowego Sądu Rejonowego w G. z dnia 30 października 1946 r., by po przytoczeniu opisu czynów przypisanych temu skazanemu i ich kwalifikacji prawnej wskazać „sygn. akt R .../46”.

Analiza zachowanych akt Wojskowego Sądu Rejonowego w G. dotyczących S. K. wskazuje, że noszą one oznaczenie Sr .../46, zaś wyrok wydany został, po rozpoznaniu sprawy w dniach 29 i 30 października 1946 r., w dniu 31 października 1946 r. Wprawdzie data wyroku nosi ślady przerabiania, ale tego wyroku dotyczą wszystkie rozstrzygnięcia merytoryczne wydane po ogłoszeniu wyroku, prośby i wnioski skazanych i pozostała korespondencja.

Opisane rozbieżności w datach wyroku wydanego w sprawie S. K. i innych osób, rozbieżności w oznaczeniu sygnatury akt sprawy Wojskowego Sądu Rejonowego w G., powielane zarówno w części wstępnej, merytorycznej zaskarżonego postanowienia oraz w jego uzasadnieniu, ich wielość i różnorodność uniemożliwiały kwalifikowanie ich jako oczywistych omyłek pisarskich, mimo że rozstrzygnięcie dotyczy S. K. vel W. i czynów, o które był oskarżony, a które były przedmiotem osądu Wojskowego Sądu Rejonowego w G.

W zaistniałej sytuacji Sąd Najwyższy uznał, że wystąpiła w sprawie bezwzględna przyczyna odwoławcza wymieniona w art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k., tj. sprzeczność uniemożliwiająca wykonanie orzeczenia. W istocie bowiem nie wiadomo dokładnie jakiego historycznego wyroku zaskarżone postanowienie dotyczy i choćby dokonywanie adnotacji w repertorium (wszak uznanie wyroku za nieważny zrównane jest z uniewinnieniem) byłoby niemożliwe bez przyjęcia swoistego domniemania opartego na osobie skazanego oraz przestępstwach pierwotnie mu przypisanych.

Tego rodzaju konstatacja powoduje, że zaskarżone postanowienie podlegało uchyleniu w całości, niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów oraz wpływu uchybienia na jego treść, bez możliwości oceny skuteczności i zasadności wniesionego środka odwoławczego.

Mimo to Sąd Najwyższy wyraża przekonanie, że przy ponownym rozpoznaniu sprawy Wojskowy Sąd Okręgowy w P. w sposób jednoznaczny określi przedmiot rozpoznania oraz jego zakres. Z uwagi na bardzo nieprecyzyjną treść wniosku, sugerującą ograniczenie rozpoznania tylko do dwóch czynów przypisanych S. K., wydaje się konieczne zwrócenie się do Ministra Sprawiedliwości o doprecyzowanie wniosku, on bowiem wyznacza zakres rozpoznawania sprawy. Natomiast rozbieżności między oznaczeniami akt sprawy i wyroku ostatecznie może usunąć wypis z repertorium WSR w G.

Niezbędne - wydaje się - będzie też wyjednanie oświadczenia co do zakresu rozpoznania, a może wręcz wnioskowania, przez skarżącą. Wszak wobec uprawnień do zaskarżenia rozstrzygnięcia przysługuje jej również prawo do wystąpienia z wnioskiem o stwierdzenie nieważności wyroku wydanego wobec jej dziadka i warto byłoby poznać jej stanowisko procesowe co do sposobu i zakresu

rozpoznawania sprawy. Jest to o tyle istotne, że jako wnioskodawczynie mogłaby wpływać na tok tego postępowania, inicjować przeprowadzanie dowodów dla pełnego wyjaśnienia wszystkich okoliczności sprawy.

Wreszcie, po ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd *meriti* powinien oprzeć rozstrzygnięcie i je uzasadnić, odwołując się również do materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy Wojskowego Sądu Rejonowego w G. o sygn. Sr .../46. Niewątpliwie bowiem znajduje się tam bardzo obszerny materiał pozwalający na szczegółowe rozważania co do charakteru działalności S. K. i to w odniesieniu do każdego z zarzucanych mu aktów oskarżenia czynów.

Nie może też ujść uwadze sądu ponownie rozpoznającego sprawę twierdzenie skarżącej, że ustaleniu sprawcy śmierci W. G. zostali zrehabilitowani. W tym celu niezbędne będzie poczynienie ustaleń w Sądzie Okręgowym w G., ponieważ do akt sprawy Sr .../46 dołączone są tylko dwa postanowienia dotyczące uznania wyroku WSR w G. za nieważny i nie obejmują one osób, o których pisze skarżąca.

Z przytoczonych powodów Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.